

Endnu et Bidrag til Poul Carmands og hans Børns Historie,

meddeelt

af

C. Molbech.

Om trent 150 Aar førend Rigshofmesteren Corstis Ulfeldt opnaaede en sørgelig Navnkundighed som Uvindsmand og Forræder mod sit Fædreland og sin Konge, fandt en anden Rigshofmester af gammel Adels, meget rig, anseet og mægtig i Landet som Ulfeldt, en pludselig og uventet Død for en Drabsmands Haand. Poul Carmands Mord ved høl lys Dag paa Høibro i Kiøbenhavn var en Begivenhed, der 1502 maatte vække saa meget større Opsigt, som hans Drabsmænd undgik baade Sogsmaal og Ved, og som han efter sin Død blev af Kongen anklaget for, og ved Landstings- og Herredagsdomme kendt skyldig i Høiforræderi; hvoraf Følgen var, at alt hans efterladte Gods, og hans Børns Arvedeel, ja selv deres Modrenes Arv, blev inddraget under Kronen. Det sigende, man i enkelte Punkter vil kunne finde imellem Carmands og Ulfeldts Forhold og Skiebne, strækker sig ikke til den almindelige Mening, der hos Samtiden og den nærmeste Eftertid dannede sig om Begges Strafskyldighed. Den sidste forræderiske Hensigter og Handlinger laae alt for klart for

Dagen, til at Samtiden fulde være i Tvivl om, hvorledes den fulde domme dem. Derimod vakte en saadan Tvivl om det Earmand tillagte Forræderi uden Tvivl temmelig snart efter hans Død; ja en krænkende Mistanke, skiondt uden bevislig Grund, om Kongens Deelagtighed i Mordet, reistes endog blandt Folket, uidentvivel af den Myrdedes Slægtninger og Venner; og denne Skygge i en, selv af hans fiendtlige Modstandere agtet og med Hæder omtalt Konges Minde, har vedligeholdt sig til vor Tid, ved at forplantes af sildigere Historiekrivere, der ikke have havt andre Kilder, end Svaniings, Hvitfeldts og den skibyske Krønikes Fortællinger, hvilke tydeligt nok for en Deel ere grundede paa Folkesagnet. Ikke desmindre maa det vække nogen Opmærksomhed, at en for Kong Hans ellers saa gunstig stemt Historiekriver som Svaniing, der fremstiller et saa ædelt Billede af denne Konges Charakter, og bl. a. giver ham det skionne Vidnesbyrd: „at Ingen Fyrste har overgaaet ham i Høimodighed, Retfærdighed og Mildhed,“ dog uforbeholdent beretter den mod Kongen vakte Mistanke, og dens Forøvelse ved den paafølgende Confiscation af Earmands Gods, uden selv at ytre nogen Mening til Fordeel for Kongen.

Overfue vi nu med et roligt og kritisk Blik den hele Fremstilling af Forholdene, saaledes som de anførte Kilder meddele samme, og betragte vi de nylig meddeelte retshistoriske Oplysninger af to vigtige og autentiske Documenter i Sagen, den originale Herredags- og Landsstingsdom: da synes det at maatte blive klart nok, at Kongen i sin Action mod den dræbte Rigshofmester, der havde Confiscationen af hans Midler til Følge, er gaaet en fuldkommen lovlig Vej; at ingen Retsform, der kunde komme den Tiltaltes Sag til Fordeel, er forsømt; og at vi, efter de foreliggende Domme og deres Bestaaffenhed, neppe kunne ansee de ældre Beretninger om at

Kong Hans lod Dommen bekræfte ved den keiserlige Kammerret,¹⁾ og at han i et eget Document lod al Skyld og Ansvar for Earmands Mord oversføre paa sig, for meer end Misforstaaelser og uhlemlede Sagn. Disse Omstændigheder have i det mindste saamegen indvortes Usandsynlighed, at de, i Mangel af bevisende Actstykker, ganske mangle Troværdighed. Saaledes maa vel ogsaa Tanken om, at Kong Hans, i hvis hele Charakter og Regiering Værlighed og Retskaffenhed ere synligen fremtrædende Træk, skulde have havt middelbar eller umiddelbar Deel i Poul Earmands Drab ved et Par af denne Aldersmands personlige Fiender, forsvinde; naar man ikke allene erfarer, at Kongen forud stod i et saa lidet fiendtligt Forhold til Earmand, at han endnu i Foraaret 1502 laante en betydelig Pengesum af ham;²⁾ men at han endog personligen viste den Dræbte ved hans Udsærd saa stor en Hæder og Opmærksomhed, i det han selv bivaandede Siælmesse og Viglitter over den Døde i flere af Kiøbenhavns Kirker, og lod sin egen „Kammervogn“ følge med Liget til Helsingør,³⁾ at kun den høieste Grad af Falskhed og Syklery kunde forklare denne Udsærd, hvis Kongen den Gang endog kun havde havt nogen Mistanke til Earmand, som sin og Rigets Uvindsmand. At Poul Earmands Drab ved en personlig Fiende, kunde være fremkaldt eller fremskyndet ved en uforsigtig Yttring af Kongen, uden al Medvidenhed af denne, og at han da, efterat

¹⁾ Jeg vil ikke tale om det besynderlige Tillæg hos Scoring: at Kongen skulde have voldgivet Sagen til det tydske Riges Churfyrster.

²⁾ 1502, Tirsdagen næstefter Søndagen Invocavit, udsteder Kong Hans et Siælsbeviis til sin Hofmester Povel Earmand, for 1100 Mark, hvorfor han pantsætter ham Gydingeholm og Batneholm, i Wandsbø Sogn Gydinge Herred (Gionge Herred, i Skoane) for Earmands og hans Søns Levetid.

³⁾ Elise Earmands Datters Klageskrift, nedenfor S. 608.

Drabet var sleet, kan have villet forløse en usfrivillig Skyld, ved at give den Ufdøde et religiøst Vidnesbyrd om at han ikke var død i Kongens Unaade: er kun en Hypothese meer, der maa staa ved sit Værd.

Det synes mig i ethvert Tilfælde klart, at Betskyldningen for en saadan Brode hos Poul Carmand maa være reist nogen Tid efter hans Død, og at dette er sleet ved et Parti af hans Fiender, af hvilke han, som det lader, ved sin egen Udfærd har skaffet sig endeel paa Halsen; og som vel i en saadan Betskyldning, naar den var bevistlig, kunde finde Leilighed, saavel til at befrie Morderne for Tiltale og Straf, som til at tage en ny Hævn over Poul Carmand i hans uskyldige Efterladte. Begge Dele opnaaede ogsaa den Dræbtes Uvenner, hvad enten Biskoppen i Odense Jens Anderssen Beldenaak, den roeskildske Biskop Johan Jacobsen, (der begge nævnes i den Skibyske Kronike) eller nogen anden mægtig Mand, har været deres Leder. Vilde vi nu endog lade Spørgsmaalet om, hvor fyldestgørende de producerede Beviser for Carmands Majestætsforbrydelse have været, ligge uden for vor Betragtning; og ville vi overse hvad der, for vore Dages Retsforhold og Retsfærdighedsfølelse, maa blive en noget stødende Omstændighed: at man domte en død Mand, der ikke selv kunde forsvare sig, (hans Efterladte, i det mindste, fandt dette i hiin Tid at være en ulovlig og uretsfærdig Fremgangsmaade) saa vil man dog ikke let kunne frigjøre sig for den Tanke: at Carmands rige Gods efter hans Død har været en ikke ubetydeligt medvirkende Grund til den imod ham anlagte Sag. Ligeledes vil man, hvor lovlig endog Dommene maatte befindes at være, ei kunne negte, at deres Execution, med Hensyn til Carmands Born, som man berøvede selv deres Modrene-Arv, gik til en Yderlighed og Ubarmhertighed, ja vel endog Uretfærdighed, der selv i hine haardere Tider maatte

vække ikke allene de Paagieldendes høie Klageraab, men ogsaa Andres Misbilligelse. I øvrigt see vi, at i Samtiden, eller en ikke meget fiernere Eftertid, (under Frederik I.) har der af Noget blandt den Lids Lovkyndige (jeg formoder en eller anden Prælat) været æftet en Erklæring angaaende Lovligheden af Dommen over Poul Laxmand, og hans Midlers Confiscation, hvilket udsørligt meddeelte Respensum ganske er i Fordeel af Kongen. Dette interessante og oplysende Retsdocument (som jeg har fundet blandt det Kongel. Bibliotheks Manuscripter) vil jeg her meddele, da det væsentligt hører til de øvrige historiske Actstykker i Sagen⁴).

En vnderwisning och en forklaring paa then Dom, som rigsens raadt haffuer dömt om Herr Laxmands godtz, och emod the, som then Dom mene at rygge⁵).

Item Först haffue menighe rigsens raad dömt then Dom emellom konning Hans, theres Herre och konning, och Her Laxmands arffuinge, och the som bwrde at sware till Her Laxmands Gods, som logligen wore ropt och kallith till samme rettegang, endogh the wilde icke komme.

Item Eftther then dom haffue mange indbyggere, bade aff rigsens raad och ther wden, köfft af for^{ne} Konning Hans mögit aff samme Her Laxmands godtz.

Item haffuer for^{ne} konning Hans beplichtit seg och sine efterkommere, konninger i danmark, at hiemle samme godtz for et friit kiøb, thij the penninge som godtzit er solt före haffuer for^{ne} konning Hanss brugt i then samme hans oc danmarks rigsens feide, Som Her Laxmandt wor till hielpere till at före konning Hanss oc Danmarks riige saadan en feide paa, Som then dom riigens raad haffwer dömt paa samme gotz vdermere indholler oc wtwiisser.

⁴) Af dette Document foresindes et gammelt og samtidsigt, men noget beffadiget Exemplar paa Papir; samt en vel bevaret, maaskee lidet yngre Afskrift, der som oftest lige indtil Skrivemaaden stemmer overeens med førstnævnte.

Item kandt thenne dom aldrih rygges enthen till Herritzing eller lantztingh, oc ey heller aff Danmarks riiges raad, thij all then dom som rygges skal, skal rygges aff then dommere som jppære (yppere) er end then som dommen dömpthe, Oc her er icke jppere domere wti danmark end danmarks riiges raad, kan oc inghen Dommere kalle sin eghen dom ighien oc göre ther nogher met skade, Oc alle thi theth godz köfft haffue, haffue iij aars roligen hefft, Oc ther fore er wor kiæreste naadige Herre konning Frederick frii for at hiemle epter loghen, oc the som köffthe beholle thet epter loghen.

Item Herre Laxmand sad i fred oc felligh meth sine börn then thiid hand döde, Oc righens raadz dom lyder paa skadegiald, oc skadegiald ganger till arffwinge som andhen witterlighe gield.

Item ær inghen nermere till at göre barn arffuelöss end fader, oc ær inghen nermere till ath betalle then dödes gield end barn oc thii ther arffue welle.

Item bekende oc righens raad i theres dom, at alt Her Laxmandz godz rachte icke neer till at oprætte then skade meth ighen, Som hand hadde kommet konningh Hanss wtinden meth the hans gerningher, som obenbare ær wt tröcte i dommen.

Item nar en dommer hand dömmen en wreth dom oc noghen aff partherne fanghe skade aff then, tha bör dommeren at rette then skade op ighien epter gudz logh oc all werdz logh.

Item dömmen nu righens raad then dom tilbage ighien, tha giöre the wor kiæreste nadige herre en merkelighe skade, som bör at sware til Konningh Hansses breffue epter som hans nades eed oc löffthe er ther paa giorth, Oc tha bör righens raad, som saa dömden, at oprette hanss nade then skade ighien for alt thæt godz som sold er, oc thisligert for thet godz som ickæ sold ær, Som wor nadigeste herre ma end nu sellie hwem hanss nade will.

Item righens raad döör icke; men nar en döör af them, tha kommer ther en andhen strax ighien, Oc naadit bliffuer altid.

Item hwad righens raad dömmen oc gör i radzwiss, skal

altiid bliiffue oc henge hoss righens raad, wore the end alle döde som tha i radit wore.

Item Koning Hanss wor aldrig nogher woldzmand, ther skall aldrih beuisses emod hannom nogher woldzgerningher her i danmark, Hand wilde altid at hans fogidher skulde dele hans rettighed vt meth loghen, Oc hwat hanss persone oc riget rörde paa, hengde hand altiid ind paa righens raad oc lod them ther fore raade, oc fulde dogh theres raad.

Item hwo ther well wiide Her Laxmandz börns yderste bestånd i then sagh, hand skall slaa segh fraa all rettegangh oc ickæ lade segh merkæ ath hand well före syn herre oc konge (^{sic}) nogher skade paa emod loghen oc ther, som hannom bör at wide syn herre oc konnings beste, Men hand skall til hielpe oc arbete at righens raad, saa well the som köpt haffue, oc icke köft, oc saa well her Laxmandz börns sleth, som ickæ sleth, at the handle swa meth wor nadekste herre, at hans nade will tilstede *at then Dom forclares swa at hwn skal ickæ krenckæ Her Laxmandz röcte oc mander maal*, som hwn oc ickæ gör, Men lyder alsom eniste paa Her Laxmands gotz, Oc at the saa framdeles handle, at Her Laxmandz börn fange eth redeligt styckæ aff thet godz.

Item ther hadde well burt at gange en anden dom paa Her Laxmand fore swadane gerninger, Oc konning Hans wilde aldrig stande epter nogher godh mandz ære eller mandermaal.

Item For twenne sagher kand ther gange dom paa en dödmandz gods oc röche oc mandermaal, Försthe sag nar hand haffuer forseet seg emod syn Herre oc konning oc federne righe, Och nar ther findes Kettherii epter hanum emod then helige cristen troo, saa dömmes vti these two sagher, huadheller en mand er lewendes eller dödt, offuer all Christendommen.

Det vil ikke være mindre historisk interessant, i et hidtil utrykt Klageskrift fra Poul Earmands Datter, at see en af hans Nærmeste tale hans Sag med Blodets stærke Røst, og at finde adskillige mindre bekiendte Omstændigheder fremhævede; men det vil tillige, som jeg troer, have Interesse, i det hernæst aftrykte Brev at finde et Sprog og Foredrag, som man neppe

venter sig det hos en Adelsfrue, der levede og skrev dette Brev for henved 320 Aar siden⁶⁾.

Du almægtigste Gud, som haver skabt Himmel og Jord, og Alt som er i dennem: det klager jeg for dig, og siden for Høibaarne Fyrste og Kønning, den store Vold og Uret, som mig fattige Dvinde og mine Sødsfende er overgaaet.

Anno domini tusinde femhundredte Aar og to, da blev min Fader, Hr. Povel Larmand slagen ihjel i Kjøbenhavn paa Høi-Bro af en Riddermands Mand, som hed Ebbe Strangesen, uden al ærlig Forvaring, som en ærlig Riddermands Mand burde at gjøre en Anden; og ligger endnu paa . . .⁶⁾ Saar og er hverken gangen Løn eller Bøn for, hvilket jeg klager for den almægtigste Gud, og saa for Eders Naades kongelige Majestæt. Item den Tid min Fader blev død og afdagen, da var han høibaarne Fyrstes Kønning Hanses Hofmester. Da var vi tre faderløse og moderløse Børn, som først Peder Larmand, Berithe Larmands Datter, og Jeg Else Larmands Datter. Saa tog vor rette Børge, Hr. Oluf Stigsen, som var min Faders Morsøster Søn,⁷⁾ alt vort Gods, fædrene og mødrene, i sit Forvaring, og os med, og havde det fra Sanct Hansdag og indtil St. Mortens Dag; og lader (jeg) mig saa tykke, at fornævnte Gods hører mig og mine Søsfende til med Guds Retviished; og Ingen skal bevise det, at vi haver forbrudt os i nogen Naade, hvilket jeg klager for den allmægtigste Gud og saa for vor naadige Herre og Kønning.

Den Tid min Fader var saa død og afgangen i Kjøbenhavn,

⁵⁾ For at gjøre det interessante Brev mere let læseligt, lader jeg det saameget hellere, skjøndt aldeles ordret, afstrykke med nyere Orthographie, da det egentlig ikke saameget har Charakter af et Diplom, som af et privat Brev; og desuden er fuldt af orthographiske Feil.

⁶⁾ Her findes et Ord, der maa læses merre, men giver ingen Mening og uden al Tvivl er feil skrevet. Naaskee sigtes til den ei ualmindelige Skik i ældre Tider, at den Drabtes Frænder lode sig staae over Jorden, saalange der ei var bødet for Drabet (Jvf. Grimms t. Rechtsalterth. p. 627.)

⁷⁾ Oluf Stigsen Krogenos, til Bollerup i Skaane, der var Søster til Margrethe Brahe, Poul Larmands Moder.

da var han en ærlig Mand, og høibaarne Fyrste Konning Hans fulgte hannem til hver en Kirke og Kloster der var, til Messe og Vigilies, som da var Sæd, og offrede for hannem til. Hans egen Kammervogn fulgte hannem til Helsingør, som han blev begravet. Havde høibaarne Fyrste Konning Hans vidst nogen uærlig Sag med hannem, da var han hans Herre og Konning og maatte givet ham en Forræders Løn, og ikke gjort ham sliq Ære efter hans Død. Item sanct Mortens Dag i det samme Aar, da lagde de min fattige dode Fader en værre Sag til, saa at han skulde være i Forbud (Forbund) med de Svenske, som da var Danmarks Fiender; hvilket jeg vil gjøre bevistligt med gode Breve og Segl, at ikke saa vare. Men hans Gods og Penge kaste hans Liv bort. Saa och var min Moder død — Aar⁸⁾ før end min Fader blev slagen, og (han) havde en anden Hustru i Senge, og hun beholdt sit Gods,⁹⁾ hvilket (jeg) beklager for den retvise Gud, som skal sidde Dom paa den yderste Dommedag, (se¹⁰⁾ den uretvide Dom som er overgangen min Fader efter hans Død, der han kunde ikke svare for sig, hvilket jeg og klager for Eder min allernaadigste Herre.

⁸⁾ Vil man ikke tænke sig, at Inger Munk var død 1501, og Poul Earmand allerede gift igjen 1502: maa det ontages, at her er glemt et Aar (eller maaffee „mange“) foran Ordet Aar.

⁹⁾ Poul Earmand var tre Gange gift: 1) med Maria Jens Datter Brock (Klevenf). (?) 2) med Inger Munk (Fru Gise Earmands Moder). 3) Med Kristine Banner, en Datter af Erik Andersen til Aadal og Karen Gise. Man har et Brev af den gamle Hr. Erik Ottesen (Rosenkrantz) der havde været Poul Earmands Formand som Rigshofmester, hvori han anbefaler denne Poul Earmands efterlevende Hustru til K. Hanses Beskyttelse, da hun „frygter at Hr. Earmands Frænder og Børne-Børge skulde ville være hende for nær i Skiftet efter ham;“ hvorfor Hr. Erik Rosenkrantz bede Kongen „at være hende behjælpelig til Retvished, at hun maatte érholde den Deel for dem, som hun havde Ret til.“ Han tilføier: „Er ther nogen skyld aa ferde med her Laxman, som thet sees och röcktel goer, Tha hobbes meg io til Gud at hwn er ther wskyldig wi.“ Mariager feria secunda ante nativ. Mariae (o: 5. Sept. 1502). Af Gise Earmands Brev sees man, at Hr. Erik Ottesens Brev ikke har været fergievet. Han døde i Mariager 7. Jan. 1504.

¹⁰⁾ Et uforstaaeligt Ord, som ei anderledes kan læses.

Den Tid min Fader døde, var jeg 16 Aar gammel, da havde en god Mand (s: Adelsmand) af Sverrige som hed Abraham Erikson fæstet mig,¹¹⁾ og var (han) Konning Hanses Hovedsmand, og havde han Kalmar af Konning Hans og holdt det for al svensk Magt, og antvordede Konning Hans det i gode Maader igien; som jeg haver gode Breve og Segl og Beviisning, at han tiende hannem som en ærlig Mand; og lagde Konning Hans hannem for, at han skulde overgive mig, for Kong Hans havde selv været hans Bud til min Fader men (mens) jeg var riig; da vilde han ikke forsmåa mig i min Fattigdom. Siden havde min Broder og jeg ikke mere, end hand klædte baade hannem og mig i, af alt vi havde i Danmark, saa længe vi levede, som Gud glæde hans Sial i den evige Salighed (for).

Item den Tid Konning Hans var død, da foer min Husbonde tidt og ofte til Kong Christen, Konning Hanses Søn, og fikrede den store Uret, som mig var overgaaen, og meente at der skulde blive nogen Husvælselse eller Naade, som der ikke blev. Saa var hand end nødt, og solgte den fattige Deel, som han havde her i Danmark, thi at det var svie, og foer siden op til Sverrige, til sit Arvegods og Slægt og Venner, som han havde der. Item den Tid min kiære Husbonde var død og afgangen, da skal Gud vide min store Sorg; thi jeg sad der fremmed og elendig med mine sex Børn, og jeg aldrig havde saa meget af Fædrene eller Mødrene, at jeg kunde sætte en Fod paa, og min arme Broder gik Stakkarte Gang til de ham vilde klæde og føde for Guds Skyld; og alle de Herredage, der jeg spurgte at de skulde staae, Da foer jeg fra Stockholm og her ned, og firede og begavede hver Mand, der skulde hielpe mig til Rette, og fortærede mine Børns Fædrene, efter mit Eget.

Item der man skrev Mdxii, da kom hoibaarne Fyrste Konning

¹¹⁾ Han var en Gyldenstjerne, og eiede endnu 1511 Demstrup i Jylland, (Randers Amt) hvilket Gods han havde solgt inden 1518, da Peder Ehlke eiede det. Abraham Erikson var nemlig en Søn af Erik Erikson, der var den danske Rigsraad Erik Nielsen Gyldenstjernes Søn af Thim. Erik Erikson blev gift med Christine, en Datter af Marsken Carl Knudsen (Bonde), siden Konge i Sverrige. Ved den Leilighed forlod Erik Gyldenstjerne Danmark, og blev svensk Rigsraad. Fra ham og hans Sønner nedstammede de svenske Gyldenstjerner. Det er urigtigt, naar Tahn kalder ham en Leionhusfoud.

Frederik, da seer jeg til Hans Naade i Odense til en Herredag og klagede min store Sorg og Uret, som mig var overgangen; da gav Hans Naade mig milde og gunstige Erar, som Gud give hans Siæl det evige Rige i Himmerige. Da udlagde Hans Kongel. Majestat mig et Stykke Gods og min fattige Broder, for vort modrene Gods, hvilket vi da nødtes til at nøies med, efterdi vor Armod og Glendighed var saa stor, at vi ikke længere kunde staae negen Trætte imod.

Udskrift:

Fru Elise Earmans Dothers supplikas.

Originalen til det her meddeelte Klageskrift er i sin Tid af Gramm meddeelt Klevenfeldt til Ufskrift; og foresindes endnu i det Kgl. Archiv, tilligemed Ufskriften. Da Documentet synes at være afbrudt, og ingen Underskrift har, kunde det paa Grund heraf antages for en gammel og samtidig Ufskrift, som Skriftens Charakter hjemler. Men skøndt Brevet selv fordeeltigt, udmærker sig ved Stil og Foredrag, har Orthographien dog ganske Præget af en den Tids Fruentimmer-Haand; og tyder paa, at det kunde være Fru Elses egen Haandskrift. Man seer, at Kong Frederik I. omtales deri paa en saadan Naade, at Brevet maa være affattet efter hans Død, og formodentlig indgivet til Christian III. Indholdet synes nemlig at tyde paa, at Fru Elise Earmands Datter ikke har været tilfreds med den hende og Broderen af Kong Frederik I. tildeelte Skadesløsholdelse; men har søgt at opnaae noget mere Gods, ved at henvende sig til Kong Christian III. hvilket dog, saavidt vides, har været uden Følger. Heller ikke kunde de Earmandske Arvinger have videre lovligt Krav efterat Fru Elise tilligemed hendes Broder, Peder Earmand, da deres Faders Arvegaard ligger i Siælland, tilligemed noget Strogods i Bogherred og Skovby Herred i Fyen, 1526 var blevet dem af Kong Frederik I. til-

dømt ¹³⁾ i Skadesløsholdelse for deres Mødrene Arv, 1527 havde udstedt et lovformeligt Ufskald paa alt andet Gods, der havde tilhørt deres Forældre, Poul Laxmand og Fru Inger Munk. Dette Document kan det være passende her at meddele, saaledes som det findes i Registr. over alle Lænder No. 1. fol. 324:

Wii efterschreffne *Pedher Laxmand* till wolby och *Elese Laxmands dotter*, Abram Erichsens efterleuerske, giöre alle witterligt och kiendes met thette wort obne breff, att efter thij Högborne Fyrste oc mectyge herre, her Frederich medt gudtz nade Danmarckes wendes och gottis Koning &c. wor allernaadigste Herre, hassuer nu naadeligen vndt och vdlagth oss *Asserboogordth* och thet godtz Som there til liger, Och tiisligeste nogeth gotz vdy *Bogherret oc Skowbyherret* y fyen, Som her Iohan Biörn ridder oc Iomfru Anne Niels dotther aff Kronen y forlenyng hassuer, Saa at wii och wore arffwynghe skulle nydhe bruge och beholde samme gordth och godtz till ewygh tiidt for wort möderne gotz. Tha hassue wij met wore slegtinghe och weners Raadt och samtyck loffwed och tilsagth, och nu met thette wort obne breff loffue och tilsighe forschreffne Konnyglic May^{te} at hans naades hogmectyghedt och hans naades arffuinge och efterkomere koninger y Danmark skulle hassue nyde bruge och beholle till ewigh tiidt aldt thet andett godtz, rörendes och urörendes huor thet fyndes herr y Danmarck, Som for^{te} wor kære Fadher Her Laxmandt eller wor Modher Fru Ingerd Mwnks dotther tilhörde, Och kiendes wii oss och wore arffwynghe enghen lod deel eller rettighedt at hassue y samme gotz, huor thet fyndes, effther thenne dag y noger maade. Till ydermeere witnessbyrdt och bedre foruaringe, at wij thet saa mæt

¹³⁾ En Herredagsdom, affagt af Kong Frederik I. Aar 1526 St. Barbara Aften i Odense paa Bispegaarden, tilkiender Fru Else Laxmands Datter og Peder Laxmand hendes Broder, at have og beholde alt deres Mødrene Gods hvor det findes i Danmark (Klevenfeld. Op. geneal.). Denne Herredagsdom gav siden Anledning til en Proces imellem Fru Thale Ulfstand og Fru Ide Norby om en Gaard i Fyen. (Nogens Dombog. 1572, 12 Jun.).

wore slegths och wenners radt willy och samtycke haffue samtyckt och bewyllget, haffue wii ladit henge wore och deres Insegle nedhen for thette wort obne breff, Som ere werdige Fadher her *Iuer Munck* biskop til Ribbe, herr *Aghe Iepssen* Electus til Lund, Her *Axel Brade* till Krogholm, Her *Maurits Ipsen*, höffsuitsmandt paa biuholm, Riddere, och *Magens Munck*, Landzdommer i Norrejwlland. Gissuit vdhi Otthensöo torsdagen nest efter wor Frue Dag assumptionis Aar M d x x vii.

At i øvrigt Mentingen om Povel Carmands Skyldfrihed har vedligeholdt sig hos hans Efterkommere, der uddøde i tredje Led under Frederik II., see vi bl. a. af et Brev, uden Sted og Aarstal, til Kong Frederik II. fra Fru Thale Ulfst and, Enke efter Povel Carmand til Vestø Kloster, en Sønnesøn af den uheldige Rigshofmester. Af dette Brev erfares, at denne Konge havde sendt Fru Thales Broder Sack Ulfst and, til hende, for at anmode hende om at udlevere „nogle Breve“, hun havde i sin Bærge, „som gielder paa min Sal. Susbondes Farfader, hvor uskyldig han er kommen af Dage, og siden er hans efterladte ufødte Børn (o: Efterkommere) frataget alt det de havde ved samme Dom.“ Af Brevets Indhold, som er skrevet i en noget forvirret og usammenhængende Stil, kan man vel ikke klart see, hvilken Dom, her menes; men det synes, som man ikke vel kan tænke sig nogen anden, end den Herredagsdom, hvorved Povel Carmands Gods tilkomtes Kronen; skiondt man ikke indseer, hvorledes den Dom skulde være kommen i Fru Thale Ulfstands Bærge, eller hvorledes Kongen kunde behøve at søge den hos hende. De andre Breve, „som gielder paa samme Sag,“ som hun nævner at have udleveret til hendes Broder tilligemed Dommen, og som hun beder Kongen „at ville værdes for Guds Skyld at see igiennem, at G. R. May. kan forfinde den Uskyldiges Veilighed“: kunne maaskee have været de to af Statsraad Rosenvinge meddeelte svenske Vidnessbyrd, hvis Originaler endnu findes i

Archivet. Saaledes har formodentlig Fru Thale Ulfstand aldrig faaet de udliveredede Brevskaber tilbage fra Frederik II., uagtet hendes Broder derom havde meddeelt hende en skriftlig Forsikring paa Kongens Vegne; og uagtet hun i den her omhandlede Skrivelse indstændigen bønfaalder Kongen om at lade hende faae Brevene tilbage, for at hun ikke af sin Familie skal høre ilde for at have givet dem fra sig, og for at hun ikke endogsaa i Længden (o: i Fremtiden) skulde komme i Trætte derom med hendes egen Børn."
